

Yayın Geliş Tarihi: 13.10.2020

Yayın Onay Tarihi: 22.06.2021

DOI No: 10.35343/kosbed.809918

Hüseyin DİKME *

İpek SUCU **

Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Çerçevesinde Gözetim Toplumu ve Instagram'da Gözetim: Ingrid Batıya Gidiyor Filmi Örneği

*Surveillance Society and Use Of Satisfaction Approach
and Surveillance in Instagram: Example of Ingrid Will
Be Moving*

Özet

Günümüzde yaygın olarak karşılaşılan olgulardan biri gözetim kavramıdır. Gözetim olgusu, eski dönemlerden itibaren iktidarlar güçlerinin halk üzerinde otorite kurma ve toplumdaki bireyler hakkında gerektiğinde kullandığı en büyük güçlerden biridir. Gelişen enformasyon çağında ise, gözetim olgusu etkileşimle birlikte dijital ortamlarda da karşımıza çıkmaktadır. Gözetim olgusu boyut değiştirerek çift taraflı bir gözetimle birlikte gözetimci toplumu beraberinde getirmiştir. Sosyal medya platformlarından biri olan instagram'da karşılıklı gözetim durumu yoğun olarak görülmektedir. Bu çalışmada, literatür taraması kapsamında gözetim toplumu kavramı ve bu kavramın yeni medyanın doğuşuyla birlikte sosyal medyaya ulaşması ve Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı doğrultusunda instagram kullanımları bağlamında instagram kullanımından ele edilen kullanımlar ve doyumlara değinilecektir. Bu kapsamda çalışmada, "Ingrid Batıya Gidiyor" filmi örnek olarak incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Instagram, Kullanımlar ve Doyumlar, Gözetim

Jel Kodları: M30, D83

Abstract

One of the commonly encountered cases today is the concept of surveillance. The phenomenon of surveillance is one of the greatest powers used by the powers of the rulers to establish authority over the people and individuals in the society when necessary. In the developing information age, surveillance phenomenon appears in digital environments with interaction. The phenomenon of surveillance has changed size and brought together a bilateral surveillance and the surveillance society. In Instagram, one of the social media platforms, mutual surveillance is observed intensely. In this study, the concept of surveillance society within the scope of the literature review and the usage and satisfaction discussed in the context of the use of instagram in the context of the use of Instagram in line with the emergence of the new media and social media and the Uses and Satisfaction Approach. In this context, the movie "Ingrid Goes West" will be examined as an example.

* Doç. Dr., İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Reklamcılık bölümü, ORCID: 0000-0002-6195-0515, e-mail: hdikme@yahoo.com

** Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, ORCID: 0000-0002-6298-7918, e-mail: isucu@gelisim.edu.tr

Keywords: Instagram, Uses and Satisfaction, Surveillance

Jel Codes: M30,D83

Giriş

Günümüze değin, insanoğlunun yaşam serüveninin beraberinde toplumla beraber olan ve aynı zamanda sürekli değişim gösteren, zaman zaman toplumu denetleme ve toplumda hakimiyet sağlama amaçlı, zaman zaman ise toplumdaki düzeni sağlayan ve hep var olacak olan bir güç olan gözetim olgusunu görmezden gelmek mümkün değildir. Gözetim kavramı tarih boyunca toplumla birlikte var olmuş ve zaman içerisinde şekillenmiştir. Bu süreç içerisinde gözetim olgusunun yer alma platformları değişim ve farklılıklara uğramış ve günümüzde teknolojiyle birlikte gözetim işlevi yalnızca iktidarlar tarafından tek yönlü olarak değil aynı zamanda karşılıklı olarak bireyler tarafından da gözetim olgusu çift yönlü varlığını özellikle sosyal medya araçları ve film içeriklerindeki yansımalarla kendisini göstermektedir.

Teknolojik gelişmelerle birlikte yeni medyanın ve sosyal medyanın beraber etkileşimi hayatımıza dahil olmuş ve içinde bulunduğumuz toplum bir haberleşme toplumuna dönüşmüştür. Böylelikle hem günlük yaşamda hem de sosyal medya platformlarında gözetim kavramı giderek artan bir şekilde ilgi görmüştür. Bu platformlarda kullanıcıların çift yönlü birbirleriyle iletişim kurabilmeleri, birbirlerini takip edebilmeleri, birbirlerinin yaşamlarını merak etmeleri ve içeriklere yorum ve beğeniler yapmaları ilginin yoğunlaşmasına katkıda bulunmaktadır. Bireyler sanal içerik paylaşımları ve iletişim kurmalarıyla pasif durumdan aktif duruma gelebilmekte ve kendileri bu yolla hem üretici hem tüketici konumuna erişmektedir. Sosyal medyanın sunduğu bu imkanlarla iktidarlar tarafından yürütülen gözetim olgusu günümüzde sanal platformlarda bireyler tarafından karşılıklı olarak yürütülmeye başlamıştır.

Gözetim kavramının toplumda yer edinmesiyle birlikte bireyler sosyal medya platformlarında hesap içeriklerinde iyi birer gözlemci olmuşlardır. Bu durum Kullanımlar ve Doymalar Yaklaşımı perspektifinden açıklanırsa, bireylerin çeşitli toplumsal ve psikolojik gereksinimleri bulunmaktadır. Bu ihtiyaçlar neticesinde haz alma amacıyla doyuma ulaşmaları gerekmektedir. Bu çalışmada, instagram kullanımının gereksinimleri ve karşıladıkları Kullanımlar ve Doymalar Yaklaşımı üzerinden gözetim üzerinden anlatılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla 2017 yılında Matt Spicer'in yönetmenliğini üstlendiği ve instagram platformunda gözetim olgusunu irdeleyen "Ingrid Batıya Gidiyor" (Ingrid Goes West) isimli film üzerinden örneklendirme yapılmıştır. Filmde Ingrid'in instagramdaki bir fenomeni takıntı haline getirmesi ve takıntının neden olduğu problemler konu almaktadır. Bu yönde, film içeriğinde anlatılan olaylardan da yola çıkılarak instagram platformundaki kullanımlar ve doymaların bireylerdeki yansımaları film üzerinden örneklendirilecektir.

Bu çalışmanın amacı, Ingrid Batıya Gidiyor filmi üzerinden, instagram sosyal medya platformunda kullanımlar ve doymalar yaklaşımı açısından hangi kullanım ve doymaların elde edildiğinin araştırılmasıdır. Bu çalışmada yöntem olarak, öncelikle kuramsal çerçevede kullanımlar ve doymalar yaklaşımı konusunda literatür taraması yapılmıştır, araştırma kısmında örnek olarak ele alınan Ingrid Batıya Gidiyor filmi içerik

analizi ile incelenerek elde edilmek amacıyla sunulan kullanımlar ve doyumlar yorumlanmıştır.

1. Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı’na Kavramsal Bir Bakış

Bireyler tarafından medya kullanımında elde edilen doyumları inceleyen kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı bireyler tarafından medyadan yararlanılırken ne türde yarar sağladıklarına yönelerek elde edilen doyumları iletiler yönünde ve etnografya incelemeleri üzerinden araştırmaya yönelmektedir (Mattelart ve Mattelart,2009;120). Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımının uygulanabilirliği medya araştırmaları yönünden kabul gören kuramsal bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır (Lin, 1996; 574). Bu yaklaşım yönünde yapılan iletişim araştırmalarında, bireylerin geleneksel medya ve yeni medya yönünde sosyal medya araçlarını neden kullandıkları ve bu araçlardan ne türde doyumlar elde ettikleri belirlenmeye çalışılmaktadır (McQuail and Windahl, 2000;166). Bu kuramsal çerçeve yönünde, kullanıcılar medya tarafında elde etmeye çalıştıkları karmaşık düzeylerde ve çok farklı yönelimlerde sahip oldukları gereksinimler bulunmaktadır. İhtiyaçları giderme sonucunda bireyler medya tarafından farklı yönlerde olan gereksinimlerini gidermek yönünde beklentilerini karşılamaya yönelmektedirler. Medya tarafında maruz kalınan ve ya medya araçlarında bulunarak ihtiyaçlarını giderme yöneliminde kullanımların oluştuğu görülmektedir.

Geleneksel medya araçları yönünde kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı yönündeki araştırmalar genel olarak izleyicilerin kullanımları ve ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik davranışları üzerine olmuştur. Yeni iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle birlikte yeni medya ve sosyal medya platformlarında da bu yaklaşım yönündeki araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu yönde, kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı çalışmaları günümüzde güncelliğini devam ettirerek araştırmalarda kavramsal düzeyde ele alınan bir kuram olmaktadır.

Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımında geleneksel medya araçlarında kullanımının göz önünde bulundurulması yeni medya araştırmalarında da kullanımının yansımalarının görülmesi bakımından yararlı olacaktır. Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımının ortaya çıkışı Elihu Katz’ın 1959 senesinde yayınladığı makalesinde, Berelson’un iletişim araştırmaları sahasının ölmüş görünmesine karşı bir duruş sergileyerek ölmekte olan çalışmaların ikna araştırmaları tarafında yapılan çalışmalar olduğunu vurgulaması ile ortaya çıkan bir yaklaşım olmuştur. Katz, iletişim araştırmalarında kullanılan yöntemlerde medya araçlarının bireylere etkilerinin neler olduğuna cevap bulmaya yönelmiştir. Bu açıdan yapılan çalışmaların bir çoğunda kitle iletişim platformlarının ikna etme çalışmalarında etkisinin fazla olmadığını göstermiştir. Bu çalışmalar yönünde iletişim araştırmalarının farklı tarafta boyut kazanması sağlanmıştır (Severin and Tankard 1994; 474).

Merton ve Lazarsfeld’in kitle iletişim platformlarında oluşan etkileri ölçme yönünde ortaya sundukları uyuşturma bazlı etki çalışmaları izleyiciler yönünde kitle çalışmalarının toplumsal yöndeki sorunlara tepki vermesini kısıtlayıcı bir şekilde karşımıza çıkmıştır. Bireyler uyuşmuş yöndeki tepkileriyle tepkisiz kalma yönelimlerinin sergilendiği göze çarpmıştır. Bu yönelim kitle iletişim araçlarının bir sonucu olarak görülmüştür. Marksist kuramcıların kitle iletişim platformlarındaki kullanım

yönelimlerinin bireyleri buldukları gerçek yaşam düzeyinden soyutlayarak bir kaçışa sürüklenmelerine neden olması yönünden eleştirmiştir (Mutlu,1998;194).

Katz, 1959 yılında kitle iletişim platformlarının kitlelere ne yönde etkilerinin olduğundan ziyade, bireylerin bu platformlarda neler yaptıkları üzerine yoğunlaşmıştır. 1960'lı yılların ortalarına gelindiğinde, Amerikan, İngiliz ve Kuzey Avrupa iletişimcileri tarafında güncel bir yaklaşım olarak gösterilen kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı literatüre kazandırılmıştır. Bu yaklaşımın bir süre sonrasında yaygınlık oluşturması gündemde olmuştur. Bu yaklaşım çerçevesinde, bireyler ihtiyaçlarını bir doyuma ulaştırma yöneliminde olmaktadır. Bireyler medya araçlarını kullanma yönünde gidermek istedikleri doyumlar elde etme çabasında bulunmaktadır. Blumler ve Katz tarafından ortaya çıkan bu yaklaşım Rosengren ve Windahl tarafından geliştirilerek güncel bir konuma getirilmiştir. Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı çerçevesinde, bireylerin kullanımlarından doyum elde etme yönünde iletişim araçlarını kendilerine ait nedenler üzerinden kullanmaya devam etmektedirler. (Akçay,2011; 157-158). Kullanımlardan elde edilmeye çalışılan doyumlar bireyler tarafından bir arzu haline gelmektedir. Bu yönelim çerçevesinde haz ve mutluluk elde etme çabasına girilmektedir. Bireyler mutluluk doyumunu elde etmeye ve yaşamaya yönelmektedir. Bireyler kitle iletişim araçları ve yeni medya araçlarında ihtiyaçlarını ü karşılanmaya yönelmektedir. Bu bağlamda, bireyler günümüzde yeni medya ve sosyal medya araçlarında beğenilme, mutluluk, takdir edilme, sevilme, sayılma gibi çok sayıdaki ihtiyaçlarını kullanımlar ve doyumlar tarafında karşılamaya yönelmektedir.

2.Gözetim Kavramına Genel Bakış

Bireyler eski dönemlerden itibaren yaşadıklarını unutmamak için olayları kayıt altında tutmaya ve ne kadar yol kat ettiklerini gözleme ihtiyacı duymuşlardır. Bu amaçla gözetim kavramını gündelik yaşamları içerisine dahil etmişlerdir. Ancak uzun dönemler boyunca devam eden doğum, ölüm, evlilikleri kaydedilmesi süreci modernleşme dönemiyle beraber yön değiştirmiştir. Bu yöndeki izlenimlerde artış yaşanmasıyla birlikte gözetimin amacı yön değiştirerek iktidarın çıkarları perspektifinde şekillenmeye başlamıştır (Rigel,2005;130). Gözetim kavramı, bilgi sahibi olma amacıyla ya da disiplin sağlama gibi amaçlarla bireyin, grupların ve ya toplumun genelinin izlenmesi olarak tanımlanabilir (Karakeyha ve Usluadam; 189).

Foucault'a göre (Foucault,2019; 37-38), gözetim kavramı iktidar konumundaki gücün odak noktası olarak tanımlanmaktadır. Gözetim modern kurumlar içerisinde bireyleri yönetme amacıyla temel araç olarak kullanılmaktadır. Bu düzen içerisinde gözetim kavramının olumsuz olabilecek etkilerinin de olduğunu var olabileceği unutulmamalıdır. Gözetlenme yönünde farkındalık oluşturma çerçevesinde, gözetleme olgusu özellikle sosyal medya platformlarında bireyselliğin önüne geçebilmekte ve medya paylaşımlarında birbirine benzer tek tip bireyler ortaya çıkabilmektedir. Bu perspektifte bireyler benzer biçimlerde düşünüp, aynı olmaya yönelirler ve de bu çabaları da yakalanma ya da dışlanma korkusuyla inşa ederler. Gözetimin yeni medyada da sıklıkla egemen olması, toplumun birlikte hür düşünce özelliğini bir yönde parçalayarak mekanikleşen bir toplum oluşturulmaya yönelmektedir. Foucault da, bu yönde iktidarlar güçlerinin toplumları nasıl kontrol ettiklerini araştırmaya yönelmiştir.

Gözetimin giderek güçlenen bir olgu mekanizması haline gelmesi devlet ya da medya güçlerinin halka fiziksel yönde değil fakat psikolojik yönde bir baskı oluşturmasına sebep olabilmektedir. Toplumlarda oluşan gözetim üzerine kurulu baskı mekanizmaları günümüzde baktığımızda kitle iletişim araçlarının yanı sıra sosyal medyada oluşturulan paylaşımların kısıtlanması yönünde de karşımıza çıkmaktadır.

Toplum üzerinde meydana gelen gözetim yönündeki mekanizmalar Orwell’ın 1984 adlı kitabından uyarılma filminde ele alınan distopya kavramı çerçevesinde ele almaktadır. Orwell’a göre, gözetim kavramı iktidar güçlerinin sürekli olarak elinde tuttuğu ve uyguladığı bir güç konumundadır. Bu bağlamda gözetim, iktidarların toplum bazındaki en büyük güçlerinden biri olarak kabul görmektedir (Ulutaş ve Aydın, 2018;4). Bireyler gözetim yönünde baskı mekanizması hissettiklerinde gözetime karşı bir duruş sergileme içerisinde de bulunmaktadır. Ancak bireyler karşı duruşları neticesinde cezalandırılma korkusuyla gözetime karşı durmaları kısıtlı bir noktada sınırlı kalmaktadır. Bireyler gözetlenmeye direnme gösterebilirler dahi, gözetleyen iktidar mekanizması tarafından oluşabilecek cezalandırılmalar ya da kendilerine yönelik karşı bir kamuoyu oluşması neticesinde güce teslim olmak zorunda kalmışlardır. Hatta bir süre sonra bu güce boyun eğerek, gözetimi ve gözetimin yer aldığı medya platformlarını sevmeye ve daha da ileri düzeyde bağımlılığına yönelmeye başlamışlardır. Bireyler de bu yönde Big Brother’a bağımlılığını göstermekte ve sisteme dahil olarak bir süre sonra bu sistemin gönüllü hayranı ve bağımlısı konumuna gelmektedir. 1984 kitabından uyarılma filminde gösterilen gözetim olgusunun hakimiyetinin bugünün şartlarında bile aslında değişmediğini, gücü elinde bulunduran kişi, kurum ya da medya platformlarına uymak ve bu sistemin zorunlu ya da gönüllü baskısı altına girmek zorunda olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda, medya platformları bireyleri gözetim dünyasının içerisine alırken bu gözetim dünyasında bireylerin kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı perspektifinde ihtiyaçlarını karşılıklı gözetleme prensibinde oluşturmalarına neden olmaktadır.

3.Gözetim Toplumu ve Panopticon

Toplumsal gözetim kapsamında, iktidar güçleri tarafından bireylerin kontrol altında tutulabilmesi esası kapsamında gözetimin ortaya çıkmış bir kavram olduğu göze çarpmaktadır. Gözetim toplumu, toplumda yaşayan bireylerin sürekli bir düzen içerisinde davranışlarının gözetlendiği ve aynı zamanda bu davranışların kayıt altında tutulduğu bir ortamda yaşamak zorunda olduklarını göstermektedir. Toplumsal yaşam düzeni içerisinde süregiden gözetim olgusu Karl Marx tarafından ‘gözetim, emek ve sermaye arasındaki mücadelenin bir unsurudur.’ olarak yorumlanmıştır. İzlenme, gözetlenme ve disiplin edilme kavramlarının içinde bulunduğu işçi sınıfına mensup olan bireylerin düşük gelirli olması ve bunun yanında yüksek emek karşılığı neticesinde üretim yönünde katkı oluşturdıkları görülmektedir (Toker, 2016;). Bu bağlamda bireyler gözetlenme neticesinde gözetim toplumu içerisinde yer alarak ayrılaşmakta ve kendilerine ait benliklerinden hızla uzaklaşmaktadır. Gözetim toplumu, günümüzde sokaklarda ve caddelerde yer alan mobese kameralarında, kurumların gözetim kameralarında, toplu ulaşım araçlarında, banka kartlarında, yeni medya platformlarında yer alarak sürekli izlenen bir toplum konumunda olduğunu gözler önüne sermektedir.

Gözetim toplumu yönünde Foucault tarafından Jeremy Bentham'ın Panopticon'u üzerinden gösterim günümüzdeki gözetim toplumunun ilk adımlarının gerçekleşmesi yönünde önem taşımaktadır (Toker, 2016;). Bu yönde, gözetim kavramı otoriteriteye sahip olan iktidar güçleri tarafından topluma bir fikrin sunulması ve bireylerin iktidarlar yönünde gözetilmesi çerçevesinde oluşmaktadır. 18. yüzyılda imparatorluklar kendi halklarını kontrol altında tutma amacıyla otoriter sistemler çerçevesinde gözetleme mekanizmaları oluşturmaya başlamıştır. 1785 yılında Samuel Bentham tarafından bir yapı tasarlanması istenen sistemlerin temel oluşturduğu odak fikir Jeremy Bentham'a aittir. Tasarlanan bu yapı Panopticon adıyla anılmaktadır. Panoptico "pan" ve "opticon" şeklinde iki kelimedenden türetilmiştir. Pan kelimesi bütün anlamında, opticon kelimesi ise gözetilmek olarak kullanılmıştır. Bu sebeple bu yapı yerine getirmesi beklenen göreve uygun olarak bütünü gözetlemek anlamında olan Panopticon adını almıştır (Özdel, 2008; 23). Bentham tarafından oluşturulmuş olan Panopticon dairesel bir hapisane oluşumu şeklinde tasarlanmıştır. Bu yapı içerisinde oluşturulan hücrelerin her biri içeriye dönüktür ve bu dairesel ortamın orta kısmında bir gözetleme kulesi bulunmaktadır. Bu yönde oluşturulan sisteme göre, mahkumlar sürekli izlendikleri kanısına içerisinde bulunarak bu yönde hareketlerine dikkat ederek davranışlarını sürdürecektlerdir. Gözetleme kulesinde kendilerini gözetleyen bir gözetim gücü olmasa dahi mahkumlar cezalandırılma korkusu yaşayarak sürekli bir biçimde gözetlendiklerini düşüneceklerdir. Günümüzde de medya platformlarında bireyler bu sisteme benzer biçimde medya patronları, eşik bekçileri ve iktidar güçleri tarafından sürekli gözetlendikleri kanısı içerisinde özellikle yeni medyada sergiledikleri davranışlar ve paylaştıkları içerikler yönünde hareket etmektedirler.

Enformasyon teknolojilerinin gelişim göstermesiyle birlikte toplumlar yeni medya alanlarında daimî bir gözetim toplumuna dönüşmüştür. Yeni iletişim araçlarıyla yönünde bakıldığında, bireylerin kısıtlayıcı olan tavırları yönünde iktidar güçlerinin denetimi ellerinde bulundurmaları daha fazla kolaylaşmaktadır (Bozkurt, 2000;). Gözetim toplumunda, gözetim sisteminin yararlı olabilecek yönleri daha baskın gösterilerek, kişisel veriler sistem içerisinde toplanmakta ama aynı zamanda kişilerin mahremiyet ve özel yaşam hakları ellerinden alınır bir duruma gelmesi söz konusudur. Bu bağlamda, bireylerin iletişim eylemlerinin araştırılması veya izlenmesi kapsamında gözetim kavramı günümüzde yeni medyada enformasyon teknolojisinin hızlı gelişim sürecine yönünde hakimiyetini sağlamaktadır. Özellikle sosyal medya platformlarında gözetim kavramı bireyselliğin oluşumu yönünde şeffaflığın yanı sıra bilinmezlikleriyle yoğun bir kitle üzerinde etkili olmaktadır. Bu platformlarda gözetim toplumunda gözetim olgusuna bakış açısı da şekil değiştirerek gözetimin popüler ve sevilen bir hale geldiği söylenebilir. Bireyler farklı kişilerin hesaplarını ve paylaşımlarını merak içerisinde gözetleyerek onları beğenme ve daha sonrasında onlarla aynılaşarak benzer bir biçime gelmektedirler. Bunun yanı sıra gözetim toplumunun beraberinde getirdiği davranışların gözetlendiğinin de bilincinde olarak özgür düşünme hakimiyetlerinden ödün vermeye yönelebilmektedirler.

4. Omnipricon ve Instagram’da Gözetim Kavramı

Günümüzde gözetimin yeni medya platformları üzerine kurulu olması neticesinde Panopticon kavramı değişime uğrayarak Sinopticon ve Omnipricon kavramlarının gün yüzüne çıkmasına olanak tanımıştır. Panopticon modern dönemde kontrol mekanizmasını içerirken Synopticon ve Omnipricon postmodern dönemle özdeşleşen bir yapıya hizmet eder durumdadır (Özden; 2018). Yeni medyanın günümüzde yaygın olarak gözetimi daha fazla kullanan bir toplum yapısını beraberinde getirmesinde Marshall McLuhan’ın “Global Köy” kavramını gözler önüne sunmasıyla gelişim göstermiştir. McLuhan’a göre, yeni iletişim araçlarının ortaya çıkışıyla birlikte dünya küresel bir köy olma yönünde dönüşüme uğramıştır. İçinde bulunduğumuz dünyanın küçülmesi yönünde iletişim mekanizmalarında farklılıklar göze çarpmaktadır. Bu yönde, dünyanın diğer bir ucundaki bilgiye erişme ve dünyanın her yerindeki insanlarla sosyal medya araçlarıyla özellikle instagram, facebook ve twitter aracılığıyla çok daha kolay bir duruma gelmiştir. Bu kapsamda Omnipricon kavramı günümüzde kendine yer edinmiştir.

Bireyler, özellikle instagram platformunda kendi istekleri yönünde gözetleme ve gözetlenmeye karşılıklı olarak açık bir konuma gelerek, kendileri de sanal dünya içerisinde üretici bir konumuna gelmiştir. Bu yönde bakıldığında, Panopticon kavramı Omnipricon’a evrilmiş bir durumdadır. Bu dönüşümün neticesinde Panopticon’un bireyleri gözetleme yönündeki zorlama ve baskı oluşturmadaki görünür olan yapısının tersine; Omnipricon’da, gözetim kavramı haz, mutluluk ve eğlence arayışı ile görünür, şeffaf ve bireyler tarafından gönüllü hale gelen bir evrenin varlığını sunmaktadır (Okmeydan, 2017; 63). Omnipricon kapsamında instagram platformunda bireyler göz önünde olmaktan ve gözetlenmekten giderek daha fazla haz almaya başlamıştır. Instagram, ilk olarak 2010 yılında iPhone için tasarlanmış olan bir fotoğraf filtreleme programı olarak karşımıza çıkmıştır daha sonra ise, kısa zamanda sosyal medya platformlarından biri haline dönüşmüştür. Bireyler instagram bünyesinde birbirlerinin içeriklerini, paylaşımlarını, yorumlarını karşılıklı olarak gözetlemekte ve beğenmekte, trendleri takip etmekte, yeni kişileri takip ederek ve onlarla tanışarak yeni sanal arkadaşlıklar edinme eğilimindedir. Ancak bu durumun medya bağımlılığına da yol açabileceği ve sürekli olarak bu platformlarda bulunarak gerçek yaşamda sağlanmak istenen beğenilmek, takdir edilmek sevilmek, merak edilmek, çok sayıda arkadaş edinmek bir süre sonra diğer kullanıcıların görmesi ve taklit etmeleri amacıyla aktivitelerde bulunarak sürekli fotoğraf paylaşımlarında bulunma yönelimine sebep olabilmektedir. Bu durum da gözetim olgusunun Omnipricon dönüşümüyle yaşamın sanala sığdırılmasına sebep olabilmektedir.

Gözetim olgusu, web teknolojilerinin gelişimiyle birlikte yaşamın her alanında kendine yer edinmektedir. Bu olgu bu yönüyle sosyal medyada daha fazla kendini gösterir bir duruma gelmiştir. Bilgi aktarma ve paylaşım çabaları sosyal medyada bulunma süresinin artmasıyla birlikte hız kazanmaya başlamıştır (Yayla, 2018;42). Sosyal medya ile geleneksel medya arasındaki en fazla göze çarpan fark sosyal medya platformlarında interaktifliğin bulunmasıdır. Katz’ın ortaya koyduğu kullanımlar ve doyumlar yaklaşımında bireyler toplumsal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılama beklentisi içindedir. Bu ihtiyaçları karşılama yönünde bireyler günümüzde gözetim toplumunun

hakim olduğu sosyal medya platformlarından giderme yönünde beklentiye girerler ve medya içeriklerinde bulunarak ihtiyaçlarını gidermeye yönelirler (Yaylağül, 2018;71). Bu bağlamda, bireyler instagram platformunda diğer kullanıcıları merak dürtüsüyle gözetimin hakim olduğu bir mecrada içerikleri gözetleyerek haz alma, vakit geçirme, eğlenme gibi ihtiyaçlarını karşılayıp doyuma ulaşmaya yönelim göstermektedir. Kullanıcılar instagram içerisinde arkadaşlarını ve merak ettiği diğer kullanıcıları takip edebilme, fotoğraf paylaşabilme, 24 saatlik hikaye paylaşabilme, paylaşılan fotoğrafları görüntüleyebilme, yorum yapabilme ve yapılan paylaşımları beğenebilme imkanlarına sahip konumda olarak doyum sağlamaktadır. Omnipicon'un sağladığı karşılıklı gözetim mekanizması neticesinde bireyler instagram platformunu aktif kullanma konumuna geçmiş durumdadır.

Bireylerin sosyal medya platformlarında tatmin olduğu doyumlar bulunmaktadır. McQuail, Blumlar ve Brown doyumları şu şekilde belirtmişlerdir; vakit geçirme kullanımına yönelik olarak gündelik yaşanan sıkıntılardan, baskılardan ve stresten kaçınma isteği karşılanmak istenmektedir. Kişisel ilişki yönünde, yeni arkadaşlıklar edinme gibi sosyal ilişkilere sahip olma doyumuna erişme isteği karşılanmaktadır. Kişisel özdeşlik kapsamında, toplumsal güncel olaylara yönelik bilgi edinme ve popüler olan tüm temaları takip etme, yorum yapma ve destekleme amaçlarını karşılama bulunmaktadır. Gözetme yönünde ise, bireyler takip ettikleri kişileri tanıma, yaşadıkları olaylar ve sundukları ürünlerle ilgili bilgi edinme ihtiyaçlarını karşılama beklentisi yönünde doyum elde etme çabası içerisinde (Çil, 2016; 316-326). Bu bağlamda, bireyler sosyal medya platformlarını kullanarak erişmek istedikleri doyumları elde etme eğilimi göstermektedirler.

Instagram platformunun sıklıkla kullanılmasının önemli etkenlerinden biri kişilerdeki merak gereksiniminin karşılanarak merakların cevap bularak doyuma ulaştırılmasıdır. İnsanlar meraklı bir varlıktır ve merak ettikleri şeyler hakkında bilgi sahibi olmak ister ve yeni bilgiler öğrenmeye yönelir. Bireylerin neden meraklı olduklarını açıklamak gerekirse, bireylerde yeni ve karmaşık olan her şeyin beyinde belirsizlik hissine sebep olarak bir dürtü oluşturmaya bağlanabilir. Merak duygusu bireylerin kendilerini huzursuz hissetmesine neden olması sebebiyle, merakın karşılanarak bu histen kurtulmayı sağlamaya yönelmektedir (Mahir, 2017;). Instagram'daki gözetim olgusu yönünde, merak etkeni gözetimin sağlanmasında önemli bir neden olarak ortaya çıkmaktadır. Kullanıcıların arkadaşlarını, tanıdıkları ya da tanımadıkları kişileri takip etme sebepleri genellikle merak duygusunun karşılanmasının istemesinden dolayı kaynaklanmaktadır. Instagram platformunda bireyler nerede olurlarsa olsunlar kendilerini takip eden takipçileri tarafından gözetlenebilir bir durumdadırlar ve bununla birlikte kendileri de takip ettikleri kullanıcıları gözetleyebilir konumda bulunmaktadır (Erdem ve Kaya, 2019; 1459) Bireyler gözetlemeyle olgusuyla birlikte, kendileri gözetlendikleri gibi kendileri de başkalarını gözetlenmek isterler. Bu sayede, bireyler önemsenme hissini tadararak haz alma yönünde doyum yaşamaktadır. Instagram'da bulunan bireyler gözetlenmek istedikleri doğrultuda diğer kullanıcılar üzerinde merak duygusunu oluşturulma eğilimindedir. Bu doğrultuda, gözetlenme istedikleri doğrultuda paylaşımında bulunma yönelimi içerisinde. Kişiler farklı kişilerin hayatlarını merak etme yönünde gözetleme ya da gözetlenmeyle birlikte olumsuz yöndeki

duygulardan da sıyrılma doyumunu elde etme eğilimi içerisindedir. Instagram’da yapılan paylaşımlarda bireylere genellikle hayatın güzel olduğu mesajı verilmektedir. Bu platformlarda yapılan paylaşımların pek çoğunun da aslına bakıldığında yapay bir gerçekliği sunarak yapay bir yaşam mecrası sunduğu da farklı bir yön olarak karşımıza çıkmaktadır. Kullanıcılar gözetlenme kaygısını gönüllü olarak yaşayarak daha fazla beğeni kazanmak, başkaları tarafından merak edilme amacıyla paylaşımlarında hikâyenin bütününe oluşturmaktadır. Bu yönde bakıldığında, bireyler genellikle mutlu oldukları anılarını paylaşımlarında ve hikayelerinde ön plana sunmaktadır. Bu karmaşık yapıda, takip eden kişiler tarafından hep mutlu olma algısının oluşumuna neden olmanın gerçekliğin ne kadar şeffaf yansıtıldığı konusunda bulanıklığa sebep olmaktadır.

Instagram üzerinden yapılan paylaşımlar yönünde, ortaya sunulan yapay yaşamın bireyleri depresyona sürükleyebileceği konusunda yansıtılma da olabilmektedir. Günümüzde özellikle genç kitleler zamanlarının büyük bir bölümünü sanal dünyada ve çoğunlukla instagram platformunda paylaşım yaparak, kişilerin hesaplarını takip ederek, durumlarını güncelleyerek geçirme eğiliminde yaşamaktadır. Bireylerin sosyal ağlar içerisinde sürekli bir biçimde güncelleme davranışı sergilemesi “Fear Of Missing Out (FoMo)” olarak adlandırılmaktadır. (Yıldırım ve Kışioğlu, 2018; 476). Fomo hastalığına sahip olan kullanıcılar, sosyal medya platformlarında uzun süre aktif olmama durumunda kalırlarsa dışlanmışlık ve ötekileşmiş bir kişi olma korkusu yaşamaktadır. Fomo hastalığında olan bireyler düzenli olarak sosyal medya hesaplarını kontrol ederler ve paylaşılan içeriklerden her zaman ilk haberdar olan kullanıcı olmayı isterler. Bu bireyler güncel olarak sosyal hesaplarını kontrol edemediği zamanlarda hayattan bir şeyler kaçıyormuş hissine kapılarak rahatsızlık hissi içerisinde olurlar. Günümüzde özellikle instagram platformunda bireylerin pek çoğu fomo hastalığının belirtilerini sergileyerek, gözetim olgusundan mahrum kalmamaya, sürekli ve daha çok gözetlenmeye, merak etmeye ve daha fazla takip etmeye yönelmektedirler. Bu durum, instagram’ın, bireylerin gerçek yaşantılarından ziyade sosyal medyada gösterilen mutlu ve güzel yaşamın sürdürülerek yeni gereksinimlerin ve yeni doyumların oluşmasına sebebiyet vermektedir.

5.Ingrid Batıya Gidiyor Filmi Üzerinden Instagram Gözetim Toplumu

2017 yılında Matt Spicer’in yönetmenliğini üstlendiği ve instagram platformunda gözetim olgusunu irdeleyen Ingrid Batıya Gidiyor (Ingrid Goes West) filmi, instagram kullanımının kullanımlar ve doymalar yaklaşımı çerçevesinde kullanımların ve doyumların elde edilmesi ve gözetim olgusunun nasıl olduğu ve bununla birlikte ileri nasıl boyutlara gidebileceğinin gösterilmesi ve örneklendirilmesi açısından yararlı olacaktır.

Filmin baş kahramanı Ingrid, gerçek yaşamda mutsuz, takıntılara sahip olan ve kendini yalnız hisseden bir kızdır. Bu karakter, hırsları nedeniyle başka kişilere yalan söylemekten çekinmeyen ve başkalarını kıskanma duygusu yaşadığında hızlı olarak öfkelenen ve fevri davranabilen bir kişiyi yansıtmaktadır. Taylor isimli karakter ise, fotoğrafçı olan ve sosyal medyada instagram aracılığıyla gösterişli bir yaşam sürdürüyor olarak kendini ifade etmeye çalışan ve instagram’da fenomen olmuş bir kullanıcıyı göstermektedir. Bu karakterin gerçek yaşamının aksine instagram paylaşımlarında

yapay bir sanal yaşamı göstermektedir. Kendisini takip eden, gözetleyen kullanıcılar var her zaman en iyisi sıfatlarıyla bezenmiş paylaşımları takip ederek, bu karaktere hayranlık duymaktadırlar. Daha önceden sıradan ve samimi bir kişi olarak görülen bu karakter, instagram aracılığıyla cool duran, gösterişli bir hayatı olan ve takipçi kitlesi yoğun olan bir fenomen konumuna gelerek, sanal yaşamda farklı kişilikte ve yaşam tarzında olan bir kişiye dönüşümü simgelemektedir. Fenomenlik olgusunda, kişiler rağbet edilmek için kendisini yapay bir kimliğe sokmaya neden olabilmektedir. Filmde yansıtılan bu karakterde, yaşam tarzını değiştirmek ve popüler olmak isteklerinin kullanım ihtiyaçları olarak instagram üzerinden fenomen olunarak bu beklentileri karşılamasıyla doyuma eriştiği göze çarpmaktadır. Gözetim olgusunun beraberinde getirdiği, sürekli takip edilme edinimi fenomen kişilerin ya da fenomen olma isteğindeki kişilerin daha fazla farklı hesapları gözetleyerek onlar gibi olma, daha fazla beğenilme, takip edilme ve taklit edilme yönelimleriyle ihtiyaçların instagram üzerinden karşılanmasına sebep olmaktadır.

Grafik 1: Instagram Görüntüsü

Grafik 2: Peri Masalı Gibi Düğün

Ingrid isimli karakter filmde sıkı bir instagram kullanıcısı olarak yansıtılmaktadır. Instagram’da paylaşılan emojiiler, hashtaglar ve mutluluk pozlarını sürekli olarak gözetleyerek kıskanma hissine kapılarak rahatsızlık duymakta ve kendi halinden hoşnut olmayan ve kendini başkalarıyla kıyaslama yapan bir kişi konumuna gelmektedir. Gözetim toplumunun yarattığı bu durumla birlikte, mutlu anılarını paylaşan kişileri gözetleyen kullanıcılar, her şeyin güzel olarak yansıtıldığı bu sanal evreni kendileri de paylaşarak hayatlarının güzel olduğu ve son derece mutlu insanlar olduklarını gösterme eğilimi içerisine girmektedir. Ingrid, gerçek yaşamda en iyi arkadaşı olan Charlotte’nin instagram’daki mutluluk fotoğraflarına bakarak kıskançlık hissi içerisindedir. Ingrid aynı zamanda Taylor’un da sıkı takipçisi konumundadır ve onun instagram üzerinden paylaştığı mutluluk fotoğraflarına ve gösterişli yaşamı sergileyen paylaşımlarını gözetleyerek onun yaşamına çok özenmektedir. Ingrid, bu durumdan çok etkilenerek, bu özenmeyi sanal yaşamda sınırlı tutmayarak, gerçek yaşamına uyarlamaya karar vermiştir. Gözetim toplumunun sanal dünyada yarattığı yeni gereksinimler, kişilerin gerçek yaşamlarında da önemli etkilere neden olabileceğini gösteren bu filmde, sanal kullanımlar ve doymaların gerçek yaşamdaki doyum elde etme çabasına da sebep olabileceğini göstermektedir. Filmde, bu sebeple Ingrid tüm parasını yanına alarak instagram’da fenomen olan Taylor ile arkadaş olmak amacıyla Kaliforniya’ya gider. Yalnızlığını Taylor ile tanışarak ve onun gerçek hayatındaki arkadaşı olarak kapatmak ister.

Grafik 3: Ingrid

Ingrid, Taylor’u artık sadece instagram’da değil gerçek yaşamda da her an takip etmeye başlar. Sanal yaşamda oldukça normal olarak görülen ve hatta memnuniyet duyulan gözetim olgusunun gerçek yaşamda gözetlenir duruma gelmesiyle rahatsızlık ve endişe duyulan bir duruma dönüşmesine neden olmaktadır. Benzer şekilde sosyal medyada kullanıcıların rahatlıkla paylaştıkları kişisel bilgiler, konum bilgileri, kendi fotoğrafları, aile fotoğrafları, özel anların paylaşılması gibi içerikler gerçek yaşamda gözler önünde sunulduğunda gözetimin istenmeyen bir durum olmasına neden

olmaktadır. Filmde bu durum, Ingrid'in Taylor'un gittiği mekânlara gitmesi, onun siparişinin aynısını vermesi ve yemeği beğenmediği halde resmini çekip paylaşmasıyla karşımıza çıkmaktadır. Taylor'un fenomen olup beğenilmesinden dolayı, onun yaptıklarının aynısını yaparak kendisine benzer bir görünüm katmak istemektedir. Taylor'u instagram aracılığıyla devamlı gözetleyerek takıntı haline getiren Ingrid, gerçek yaşamına da bunu yansıtarak saçını ona benzetir, onun gibi giyinmeye başlar. Gerçek yaşamda bir mekânda Taylor'u gördükten sonra ve evine kadar takip edip onu gözetlemeye devam etmiştir. Filmde yansıtılan bu durum, gözetimin sınırlarının giderek daha fazla esnekleşerek kişilerin aynılaştırılması ve beğenilmesi yönündeki kullanımların mutlaka giderilmesi gereken doyumlar haline dönüşebilmesine neden olabilmektedir. Bu durum, gözetim toplumunun giderek daha fazla gözetime açık bir hale gelebileceğini göstermektedir.

Ingrid komşuluk, sanatsever gibi görünme ile Taylor ile arkadaş olmayı başarır. Taylor, Ingrid ile olan bir resmini instagram'da paylaşır, Ingrid'i etiketler. Ingrid ise bu resmin çıktısını alarak çerçeveler. Ingrid, Charlotte'ye bir mektup göndererek yeni sahte mutlu yaşamından, olmayan sevgilisinden bahseder ve instagram platformunun vaad ettiği ben de mutluyum ve hayatım güzel mesajını vermek ister. İdeal olarak gördüğü instagram fenomen topluluğuna dahil olabilmek için, Ingrid her şeyi yapmayı göze almıştır.

Grafik 4: Paylaştığım Her Şey

Kişilerin kendisini takip ederek yeni yaşamını herkesin gözetlemesini ve haberdar olmasını istemektedir. Durumdan rahatsız olan Taylor'ın Ingrid ile görüşmek istememesi üzerine, Taylor'un hayal ettiği evi satın aldığı evin karşısındaki evi Ingrid satın alarak sürekli olarak gözetlemeye devam eder. Gözetim olgusunun sanaldan gerçeğe yaşama taşındığı bu noktada gözetim kavramının mahremiyet olgusunu da yok edebildiği fark edilir bir duruma gelmiştir. Instagram'ın kişileri takip etme ve gözetleme imkanını çok kolay ve ulaşılabilir bir duruma getirmesi, kişilerin mahremiyet olgusunu gönüllü olarak

takipçilerin gözü önüne sürmesi yönünden filmde somut bir gösterge olarak sunulmuştur.

Ingrad paylaşacak kimse olmayınca yaşamanın ne anlamı var diye düşünür ve instagram’a kendi öz haliyle “gerçekte ben buyum, tüm paylaştıklarım koca bir yalan, kendimi beğendirmekten ve başkası gibi olmaktan çok yoruldum” sözleriyle veda videosu çeker ve intihar eder. Aslında veda sözleriyle, genel olarak instagram mecrasının özelliğini özetlemektedir.

Ingrid, intiharından sonra kurtarılnca bir süre sonra instagram platformuna girdiğinde, instagram’da paylaştığı intihar öncesi videonun popüler olduğunu ve takipçilerinin geçmiş olsun mesajlarını ve adına açılan #benİngridim hashtagı görür, hashtagini herkes paylaşmaya başlar.

Grafik 5: Ingrid2

Filmde gösterge olarak sunulan bu durum, instagram platformunda kişilerin paylaşımlarını başkalarına göstermek ve beğeni sağlamak amacıyla oluştuklarını gözler önüne sunmaktadır. Gerçek görüntüsüyle ve gerçek yaşamlarıyla instagram’da beğenilmeyeceğini düşünen kişiler bu durumdan mutsuz olarak, sadece güzel anılarını paylaştıkları, ilgi çekecek ve filtrelili güzel görünen fotoğraflarıyla gerçek kimliğini ve görüntüsünü yansıtmayacak içerik paylaşımlarına başvurabilmektedir. Bu durum kişilerin mutluluk ve beğenilme kullanımlarını instagram bünyesindeki beğenilerle doyuma ulaştırma isteklerine neden olabilmektedir.

Sonuç

Bu çalışmada, gözetim toplumunda instagram platformunun kullanıcılarına kullanımlar ve doymalar yaklaşımı doğrultusunda ne gibi ihtiyaçlarını karşıladıklarını Ingrid Batıya Gidiyor filmi üzerinden örneklendirilmiştir. Bu yönde, bireylerin instagram kullanarak merak duygusunun karşılanması amacıyla karşılıklı olarak gözetleme içerisinde bulunarak beğeni alma, takipçi sayısını arttırarak ve gündemde yer alarak fenomen olma yönünde popüler olabilme, gerçek yaşamda ulaşmak istedikleri sevme,

sayılma, takdir edilme, önemsenme, değerli bulunma, gösterişli yaşam tarzına sahip olma, sosyal olma, her daim mutlu olma ve mutlu bir yaşama sahip olma gibi doyumlara ulaşmaya aracılık ettiği görülmektedir. Film içerisinde gösterilen gerçek yaşamda yaşanması istenilen yaşamların sanal yapay bir alanda yaşanarak doyuma erişilmesi yönünde gözetim toplumunun benimsendiği gözler önüne serilmiştir. Bireyler diğer kullanıcıları takip ederek onları taklit etme yönelimine yönelmektedirler. Film içerisinde sıklıkla yansıtılan taklit etme ve sürekli gözetleme olgusu, gözetim toplumundaki kişilerin popüler ve fenomen olan kişiler gibi görünme, onlar gibi davranma ve onların kişilik özelliklerindeki kişiler gibi görünmesi yönünde oluşan çabaları göstermektedir. Kişiler gözetim toplumunda instagram üzerinden takip edilme ve gözetimden memnuniyet duyarak beğenilme ve takip edilme beklentisini karşılamaya yönelirken, gerçek yaşamda bu durumun aynı şekilde yansıtılmasının ise gözetleme açısından rahatsızlığa sebep olabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda, kişiler instagram üzerinden gözetlenmeyi ve gözetlemeyi içselleştirerek doyumlarının karşılanması yönünde davranışlarını sergilemektedir.

Sosyal medya aracı olan İstagram, Omnipicon'un içinde bulunan bir konumdadır. Kullanıcılar İstagram platformunda gözetimin öznesi konumunda bulunmaktadır. Kişiler bilincinde olarak ve isteyerek instagram üzerinden kullanıcıları gözetler ve bu kullanıcılar diğer kullanıcılar tarafından da gözetlenebilmektedir. İstagram eğlence odaklı olmasının yanında iletişim aracı olarak da görsel ağırlıklı paylaşımların yapıldığı ve merak duygusunun doyuma ulaştırıldığı bir mecra konumuna yerleşmiştir. Ingrid Batıya Gidiyor filminde de görüldüğü gibi, instagram paylaşımlarıyla bireyler kendisini diğer kullanıcılarla çok fazla kıyaslama yapabilmekte ve ideal olarak beğendikleri kişileri taklit etme yönünde eğilim gösterebilmektedir. Filmde, Ingrid karakterinin instagram'daki beğendiği bir fenomeni ona benzemek ve onun gibi popüler olmak amacıyla takıntı haline getirmesi neticesinde bu durumun kendisine neler yaptırıldığını gözler önüne sermektedir. Filmde de gösterildiği gibi, gözetim toplumunda kişiler kendilerini başkalarına beğendirme doyumuna ulaşmak için kendilerini olduğu gibi yansıtmamaya yönelebilmektedir. Yalnızlıklar, sahte mutluluk pozlarıyla ve sanal arkadaş takipçileriyle paylaşılarak kullanımlar doyumlara ulaştırılmaya çalışılmaktadır. Bu bağlamda, gözetim toplumu, instagram üzerinden karşılanan kullanımlar ve doyumlar aracılığıyla şekillenmektedir.

Kaynakça

- Akçay, Habibe. (2011). Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Bağlamında Sosyal Medya Kullanımı: Gümüşhane Üniversitesi Üzerine Bir Araştırma. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. 35, 157-158.
- Bozkurt, Veysel. (2000). Gözetim ve İnternet: Özel Yaşamın Sonu mu? 31 Aralık 2019 tarihinde <https://www.birikimdergisi.com/birikim-yazi/2499/gozetim-ve-internet-ozel-yasamin-sonu-mu> adresinden alınmıştır.

- Çil, Serder. (2016). Kullanımlar ve Doymular Yaklaşımı Çerçevesinde Facebook Grupları Kullanımlarının İncelenmesi: Muğla Meslek Yüksekokulu Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. Uluslararası Gençlik Araştırmaları Kongresi, 316-326.
- Erdem Kaya, Burcu. ve Meltem Kaya. (2019). Instagram'da Görülme ve Beğenilme Arzusu: Kullanıcı Bakış Açısından Değerlendirme. Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi, 12(62), 1457-1464.
- Foucault, Michel. (2019). Hapishanenin Doğuşu. (Çev. Mehmet Ali Kılıçbay.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Karakehya, Hakan. ve Asena Kamer Usluadam. (2016). Neden Gözetl(en)iyoruz, Anadolu Üniversitesi Dergisi. Özel Sayı (3), 187-200.
- Lin, Holin, Chuen-Tsai Sun ve Hong Hong Tinn. (2003). Exploring Clan Culture: Social Enclaves and Cooperation in Online Gaming. Level Up Conference Proceedings. 288-299.
- Ocak, Mahir E. (2017). Neden Merak Ederiz? <https://www.e-psikiyatri.com/neden-merak-ediyoruz-nasil-merak-ediyoruz> (Erişim Tarihi: 10.10.2019).
- <http://www.bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/neden-merak-ederiz> (Erişim tarihi: 14.11.2019).
- Mattelart, Armand ve Michele Mattelart. (2009). İletişim Kuramları Tarihi (Çev. Melih Zillioğlu). İstanbul: İletişim Yayınları.
- McQuail, Denis. (2005). McQuail's Mass Communication Theory. London: Sage Publications.
- Mutlu, Erol. (1998). İletişim Sözlüğü. Ark Yayınları: Ankara.
- Özdel Gizem. (2012). Foucault Bağlamında İktidarın Görünmezliği ve Panopticon ile İktidarın Gözü Göstergeleri. The Turkish Online Journal of Desing Art and Communication-TOJDAC, 2(1), 22-29.
- Rigel, Nurdoğan, Gül Batuş ve Güleda Yücedoğan (2005). Kadife Karanlık. İstanbul: Su Yayınevi.
- Severin, W. J. ve J. W. Tankard (1994). İletişim Kuramları. (Çev. Ali Atıf Bir ve Serdar Sever). Eskişehir: Kibele Sanat Merkezi.
- Toker, Ersin. (2016). Gözetim Toplumu Üzerine. TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Bülteni, 61-64, (Erişim tarihi: 31.12.2019).
- http://www.emo.org.tr/ekler/53d20c2c209061b_ek.pdf?dergi=1047

- Ulutaş, Nurullah. ve İlayda Aydın. (2018). George Orwell'in Eserlerinde Gözetim Toplumu ve İktidar Eleştirisi. *International Journal of Language Academy*, 6(3), 1-11.
- Yayla, Hatice Mine. (2018). Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Bağlamında Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımı: Instagram Örneği. *Selçuk İletişim Dergisi*, 11(1), 40-65.
- Yaylagül, Levent. (2018). *Kitle İletişim Kuramları Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Yıldırım, Serdar. ve Ahmet Nesimi Kışioğlu. (2018). Teknolojinin Getirdiği Yeni Hastalıklar: Nomofobi, Netlessfobi, Fomo. *SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi* , 25 (4) , 473-480 .